

Domácí násilí

Manuál pro pracovníky lůžkových oddělení nemocnic

Pomůcka pro včasnou detekci domácího násilí a kontakt s osobami ohroženými domácím násilím

Jestliže se na vašem oddělení léčí zejména ženy, senioři nebo zdravotně postižení, téměř jistě se mezi nimi najdou osoby, které jsou **ohroženy domácím násilím** (dále jen DN). Následující doporučení by vám mohla pomoci včas rozpoznat přítomnost domácího násilí v jejich životě a zvážit vhodný způsob pomoci.

Co je domácí násilí

Domácí násilí je **fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami**, tj. mezi manžely, druhy, generacemi apod.,

- ke kterému dochází **v soukromí**, tedy mimo kontrolu veřejnosti;
- intenzita násilných incidentů se zpravidla **stupňuje**;
- u ohrožené osoby vede ke **ztrátě schopnosti** včas zastavit násilné incidenty a efektivně vyřešit narušený vztah.

Vzájemné potyčky mezi partnery **nejsou klasifikovány jako domácí násilí** – domácí násilí je vždy jednostranné, násilná a ohrožená osoba si **nikdy nemění role**.

Rozpoznávání osob ohrožených domácím násilím

Osoby ohrožené domácím násilím vám většinou samy od sebe nesdělí informace o svém problému. Promluví však, jestliže jim budou kladeny jednoduché a přímé otázky nekonfliktním tónem a v důvěryhodném prostředí. **S pacienty nehovořte v přítomnosti jiných osob, zejména jejich partnerů/partnerek.**

Někdy je těžké rozpoznat týranou osobu, jestliže nevyhledá pomoc v akutní fázi po incidentu. Týrané osoby trpí často studem a mohou uvádět **jiné důvody pro své potíže**. Mají tendenci minimalizovat projevy agrese, **skutečnost je zpravidla horší**, než uvádějí. Budte trpěliví. **Mnoho týraných osob potřebuje pomalý postup** (drobné krůčky raději než radikální řešení), ačkoliv jejich situace je velmi zlá.

„Psychologické“ signály domácího násilí

- manipulace s realitou (laxnost, odmítání pomoci);
- neschopnost ventilovat vztek;
- disociace;
- minimalizace násilí;
- naučená pasivita, bezmoc, sebedestruktivní a sebeobviňující reakce;
- přílišná ochota vyhovět druhým.

Osoba ohrožená DN ztrácí výhled do budoucnosti. Proto se u ní projevují:

- snížené sebehodnocení;
- zvýšená dráždivost;
- čerstvé zážitky spojené s rolí oběti.

Tělesná znamení indikující domácí násilí

- zranění hlavy, zad, krku, trupu, prsou, břicha a genitálií;
- četná obranná zranění;
- delší časový úsek mezi vznikem zranění a vyhledáním lékařské pomoci;
- vysvětlení, které neodpovídá typu zranění;
- jakékoli zranění ženy během těhotenství, zejména zranění břicha a prsou;
- předešlá anamnéza traumatu;
- dlouhotrvající bolesti, pro něž není žádná zjevná příčina.

Chování násilné osoby v době hospitalizace oběti domácího násilí

Doba hospitalizace ohrožené osoby je pro násilnou osobu stresová, neboť **ztrácí nad ohroženou osobou kontrolu.**

Dezintegrovaná násilná osoba proto často:

- usiluje o návrat ohrožené osoby domů;
- přemlouvá ohroženou osobu k dobrovolnému ukončení léčby;
- je přespříliš ochranná;
- usiluje o rychlé propuštění ohrožené osoby z nemocnice pod nepravdivými záminkami;
- chová se agresivně vůči pracovníkům nemocnice, vyhrožuje stížnostmi pod záminkou ochrany ohroženého;
- chová se jiným neadekvátním a nápadným způsobem: je podezřívavá, nebo naopak přehnaně ochotná apod.

Krátký komunikační plán ohroženou domácími násilím

- **empatie**, aktivní naslouchání, potvrzování emocí;
- **upřimost** (problém DN je vždy složitý, složitost a další útrapy nelze před pacienty zamlkávat);
- **porozumění** (důležité: nikdy nepodmiňovat pomoc tím, že ohrožená osoba opustí násilnou osobu; ohrožená osoba musí vědět, že i po nešťastném pokusu o záchranu vztahu bude pomáhařičkami pracovnicími akceptována).

Doporučení pro vedení rozhovoru

Povzbuďte pacienta/ku k rozhovoru. V jeho průběhu buďte vzájemnou důvěru, naslouchajte, neposuzujte. **Tazte se výslovně po incidentech DN.**

- Stalo se někdy, že vás někdo blízky uhodil či jinak fyzicky napadl, nebo že vám vyhrožuje? Děje se to nyní? Cítíte se doma bezpečně?
- Vypadá to, jako by vás někdo uhodil – jak se to stalo? Lidé, kteří mají tyto potíže, bývají obětí násilí ve svých rodinách – děje se něco takového u vás?

- Jak se nyní cítíte? Co vás pohnuje k vyhledání pomoci?

- Jak se k vám partner/ka choval/a? Co dělal/a? Jak jste se cítil/a?

- Kdy to začalo? Jak to začalo? Jak jste se choval/a při prvním napadení? Co vás dnes nejvíce trápí?

- Jsou ohroženy také děti? Jak reagují na DN?

- Jak vidíte teď váš vztah? Jak vám můžeme pomoci? Co očekáváte od nás? Jaké máme společné možnosti řešit váš problém?

Při rozhovoru **zjistěte signály zvýšeného rizika** pro ohroženou osobu. To vzniká zejména tehdy, jestliže násilná osoba

- je držitelem stělně zbraně;

- je konzumentem alkoholu nebo jiných drog;

- vyhrožuje zabitím nebo sebevraždou;

- napadá i děti;

- již napadla i zakročující policisty;

- má sklon ke sledění či pronásledování obětí.

Máte-li jistotu či jen podezření, že pacient/ka je ohrožena domácím násilím, neprodleně kontaktujte příslušnou

sociální pracovníci nemocnice!

Jsou-li přítomny **dva nebo více signálů zvýšeného rizika**, je ohrožení osoby velmi vážné. Je namístě hledat možnosti

azylového ubytování, případně podat na násilnou osobu trestní oznámení.

Povinnost: Zjistěte-li první děti (případně jiné svěřené osoby), vždy hláste případ policii.

Doporučení: Zjistěte-li, že v domácnosti postizena násilím mezi dospělými žijí děti, vždy hláste případ orgánu sociálně první ochrany dětí.

Poskytněte pacientům **kontakty na pomáhačičky organizace v Ústí nad Labem a jiné krizové linky:**

DONA centrum Ústí n. L. 475 511 811

Centrum krizové intervence – Linka pomoci 475 603 390 **nonstop**

Orgán sociálně právní ochrany dětí 475 241 111

Azylový dům 475 601 805

Domov pro matky s dětmi 472 774 230

Poradna pro mezilidské vztahy 475 216 504

DONA linka Praha 251 511 313 **nonstop**

Jak odlišit domácí násilí od jiných rodinných problémů a krizí?

1. Prvním dotazováním. Klíčové jsou dotazy na fyzické, psychologické, sexuální a také ekonomické násilí.

2. Pomocí následujícího odlišení – diferenciální diagnostická kritéria jsou tři:

a) **Starter násilí.** DN není vyprovokované chováním ohrožené osoby. Klíčová je otázka: **Co předcházelo incidentu?**

b) **Opakování násilí.** DN není jednorázový akt. Je to proces, který má start, vývoj a spěje k nějakým koncím. Zásadně

mění povahu partnerského vztahu. Klíčové otázky jsou: **Kdy to začalo, jak dlouho to trvá, co se děje nyní?**

c) **Pocit ohrožené osoby.** Osoba ohrožená DN má typické pocity, zejména strach z opakování násilí. Klíčové otázky jsou: **Jak reagujete, na co myslíte, jak se cítíte?**

Úspěch své intervence neposuzujte podle aktivity pacientů. Oběti domácího násilí jsou velice často ohroženy na zdraví a životě, jestliže se pokusí opustit násilného partnera/ku, a tak může trvat poměrně dlouho, než se k tomuto kroku odhodlají. **Pro pomáhačičky pracovníky je značně frustrující vidět, že pacient/ka (klient/ka) zůstává v násilném vztahu.** Avšak

tím, že jste jim poskytli porozumění pro jejich situaci a nabídli dostupnou pomoc, učinili jste vše, co bylo možné.

Model Běhlo kruhu bezpečí

Vydalo o. s. Spirála ve spolupráci s o. s. Bily kruh bezpečí.

Tento dokument byl vytvořen s finanční podporou Evropské unie a České republiky. Obsah tohoto dokumentu je plně v zodpovědnosti příjemce grantu a nelze jej v žádném případě považovat za oficiální stanovisko Evropské unie a České republiky.
Copyright: Bily kruh bezpečí 2005 (www.bkb.cz)
Sazba a tisk: Michal Novotný, Mlýnská 454, Ústí nad Labem, Tel.: +420 604 105 311